

Електронна освіта в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання: проблеми та перспективи

Павлиш Тетяна Григорівна

Донецький юридичний інститут Міністерства внутрішніх справ України, м. Кривий Ріг
tanyagrivorivna@ukr.net

На сучасному етапі розвитку цивілізації, згідно з прогнозами багатьох політологів, відбувається поступовий перехід від індустріального до постіндустріального або інформаційного суспільства. Головними рисами такого суспільства є збільшення ролі інформації та знань, створення глобального інформаційного простору, що забезпечує ефективну інформаційну взаємодію людей, їх доступ до світових інформаційних ресурсів [2].

Саме тому інформаційно-комп'ютерна підготовка курсанта (студента) закладу вищої освіти (далі – ЗВО) зі специфічними умовами навчання займає одне із пріоритетних місць у процесі набуття професійної компетентності та здатності до здійснення певної професійної діяльності.

Згідно Стратегії розвитку інформаційного суспільства, електронна освіта – це форма отримання освіти, що здобувається з використанням виключно інформаційно-комунікаційних технологій [6]. Існують й інші тлумачення цього поняття: «Електронна освіта – це дистанційне навчання, при якому освітній процес протікає за допомогою комп'ютерів і засобів електронного зв'язку через Інтернет. Учень отримує матеріали і вивчає, потім своїми силами виконує вислані завдання, а потім відправляє їх викладачеві для перевірки і коригувань» [1]; «спосіб організації освітнього процесу, який базується на використанні ІКТ, технологій мультимедіа й Інтернету з метою створення системи масового навчання і перепідготовки населення, підвищення якості освіти за рахунок покращення доступу до ресурсів і сервісів, а також віддаленого обміну знаннями і сумісної праці» [5, с. 16]; форма навчання, за якої основні носії навчальної інформації є електронними навчальними ресурсами, із використанням інформаційних та комунікаційних технологій та Інтернету для покращення якості навчання шляхом спрощення доступу до ресурсів та сервісів, а також за рахунок віддаленого обміну та співпраці між студентом і викладачем [7, с. 57]; це пізнавальна діяльність людей, спрямована на їх всебічний розвиток протягом усього життя, з отримання або вдосконалення знань, умінь і навичок, яка досягається засобами електронного навчання [4, с. 138–139].

Слід зауважити, що комплексне розуміння електронної освіти відсутнє. Тому в закладах вищої освіти переважно використовуються елементи електронної освіти, а також іноді електронну освіту ототожнюють з дистанційною. З огляду на це, вважаємо за необхідне розглянути основні елементи електронної освіти, які на сьогодні впроваджуються в освітній процес закладів вищої освіти, зокрема зі специфічними умовами навчання.

Поняття «електронна освіта» включає такі елементи: дистанційна освіта, електронні бібліотеки (навчальні матеріали обов'язково знаходяться в електронному вигляді), аудіо-, відео-лекції, відео-чати та використання мультимедійних засобів під час освітнього процесу; активно задіюються такі інструменти як електронна пошта,

різні сучасні способи демонстрації інформації (презентації, онлайн-конференції, документи різних форматів, вебінари, графіки і таблиці) тощо.

Процесом електронної освіти керує викладач або, як його іноді називають, тьютор. Він контролює процес навчання, проводить відео-лекції або вебінари, форуми або веб-конференції, розробляє і перевіряє тестові завдання з метою виявлення рівня знань.

На нашу думку, у ЗВО, а саме – у ЗВО зі специфічними умовами навчання, впровадження в освітній процес засобів електронного навчання повинно відбуватися паралельно з традиційними засобами навчання, тобто використання мультимедійних технологій під час освітнього процесу та відео лекцій з окремих дисциплін, створюються і постійно поповнюється публікаціями професорів, викладачів, науковців, аспірантів і студентів інституційні репозитарії (електронні архіви), для заочної форми навчання відбувається навчання з використанням системи управління навчанням Moodle, функціонують електронні бібліотеки інститутів.

Крім того, електронну освіту можна застосовувати під час проходження курсів підвищення кваліфікації працівників правоохоронних органів, як різновид індивідуальної форми здобуття освіти для надання можливості здобувачам незалежно від місця свого знаходження здобути необхідну кваліфікацію за допомогою інформаційних технологій і при успішному проходженні відповідної освітньої (наукової) програми і здачі атестації отримати відповідний документ.

У ЗВО є актуальним питання освіти впродовж життя, а саме самоосвіти, що здійснюється завдяки он-лайн-курсам, тренінгам та вебінарам, які дозволяють підвищувати професійний рівень викладачів з різних галузей знань і перевіряти свої знання за допомогою тестування, спілкуватися з іншими викладачами закладів вищої освіти.

Перевагами електронного виду навчання є: гнучкість графіка навчання (такий варіант відмінно підходить для дорослої працюючої людини, що не має можливості відвідувати лекції і отримувати стандартну освіту).

Студент може самостійно вибирати і коригувати режим освоєння програми і знаходити комфортний темп, його ніхто не буде квапити); навчатися можна в абсолютно будь-якому зручному місці; простота освоєння інформації (студентам пропонуються різні способи подачі матеріалу, і можна вибрати найбільш зручний).

Крім того, якщо ви щось не зрозумієте з першого разу, то зможете легко вивчити повторно, причому стільки разів, скільки потрібно для повного розуміння); легко виходити на зв'язок з викладачами практично в будь-який час (для відправки виконаних завдань або уточнень незрозумілих моментів використовуються чати, різні месенджери, електронна пошта, аудіо- або відео-, форуми, соціальні мережі, всі сучасні методи дистанційних комунікацій); не виникає необхідності самостійно шукати потрібні матеріали в методичній літературі, працях вчених і так далі (велика частина даних надається викладачами, а решту можна легко знайти в Інтернеті); для багатьох здавати іспити в режимі онлайн-тестування набагато простіше; студент може самостійно оцінювати свої знання та відслідковувати динаміку, якщо в програмі

електронного навчання передбачаються оцінки і рейтинги (вони завжди доступні студенту); електронне навчання коштує дешевше, ніж стандартне.

Серед недоліків виділяють: відсутність прямого контролю з боку викладацького складу знижує дисциплінованість студентів; не всі можуть зосереджуватися на вивченні інформації, особливо якщо вона надається у вигляді онлайн-трансляцій або відео-лекцій, тобто в режимі реального часу; відсутність особистих контактів з викладачем, а також з іншими студентами (деякі вважають це мінусом, адже часом жваве обговорювання і групові дискусії цікаві і сприяють більш невимушеному і при цьому ефективному засвоєнню матеріалу); не завжди ефективне навчання електронним дистанційним способом за фахом, що вимагає обов'язкової практики і застосування отриманих навичок; не завжди заслужені оцінки за підсумками тестувань (так як за студентом ніхто не спостерігає, він може відповідати на питання з допомогою кого-небудь або шукати інформацію в Інтернеті, тому оцінювати реальні знання проблематично); студентіві потрібні навички роботи з ПК, а також певне технічне оснащення у вигляді обладнання для зв'язку з викладачем (особистий комп'ютер або ноутбук, камера і мікрофон та деякі інші пристрої й аксесуари) [1].

Отже, система електронної освіти у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання перебуває на етапі впровадження. Складові електронного навчання доповнюють традиційну систему вищої освіти та впливають на її розвиток.

Бібліографія:

1. Електронна освіта: переваги та недоліки. URL : <https://ukr.media/science/384312/>.
2. Інформаційне суспільство. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/Інформаційне_суспільство.
3. Клубань М.В. Адміністративно-правові засади впровадження електронної освіти в Україні: дис. ... канд. юр. наук. Харків-Київ: Харківський національний університет внутрішніх справ, Міністерство внутрішніх справ, Науково-дослідний інститут інформатики і права Національної академії правових наук України. 2019.
4. Кронівець Т.М. Електронна освіта у вищих навчальних закладах України: проблеми і перспективи правового регулювання. *Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова. Серія 18 «Економіка і право»*. 2013. № 22. С. 134–140.
5. Пушкарьова Т.О. Електронна освіта і її розвиток в Україні. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2013. № 3. С. 16–17. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/komp_2013_3_4.
6. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні. 2013. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80/ed20130515#n18>.
7. Федорчук М.В. Роль електронної освіти у сучасному інформаційному суспільстві. *Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції*. Харків: ХНУВС. 2015.

Ергономічні підходи до створення та використання електронних підручників у закладах вищої освіти

Тропіна Марія Андріївна

Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова;
mari.nort.18@gmail.com

XXI століття – початок нової інформаційної епохи. Цифрові технології призвели до глобальних змін у нашому житті. Цифрові навички та компетентності – основа цифрової економіки. У грудні 2017 року Міністерство економічного розвитку і